

UNIVERSITETET I TROMSØ
DET JURIDISKE FAKULTET
Cand.jur.-eksamen
4. avdeling – JUS-400 – høsten 2004

Praktisk oppgave, fredag 29. oktober 2004 kl 0900-1800

I

Peder Ås drev en mindre fiskeindustribedrift i Lillevik i aksjeselskaps form – Lillevik fiskemottak AS. Ås var eneaksjonær i selskapet og styreleder.

En av de fiskefartøyer som leverte fisk ved Lillevik fiskemottak AS, var MS Senjabuen. Da fartøyet hadde fisket opp sin kvote for 2001, inngikk rederen i november 2001 en avtale med Peder Ås om at fartøyet fortsatt skulle få levere fisk, men slik at den på brygge- og sluttsedler ble ført som levert i januar 2002 og på denne måten inngikk i fartøyets kvote for 2002. Dette ble også gjennomført, og i Lillevik fiskemottak AS' regnskaper ble den fisk som Senjabuen i 2001 leverte utover kvoten, bokført som levert i 2002. Selskapets selvangivelser til ligningsmyndighetene for 2001 og 2002 og omsetningsoppgavene til merverdiavgiftsmyndighetene var basert på regnskapene.

I mai 2003 gjennomførte ligningsmyndighetene bokettersyn hos Lillevik fiskemottak AS. Ved bokettersynet ble Lillevik fiskemottak AS v/Peder Ås under henvisning til ligningsloven § 4-8, jf. § 12-1 pålagt å gi opplysninger om den fisk som selskapet hadde mottatt, og å fremlegge regnskapsmateriell og gjenparter av brygge- og sluttsedler. Under bokettersynet ble den uriktige regnskapsføring og rapportering oppdaget. I bokettersynsrapporten ble den fisk som Senjabuen hadde levert utover kvoten i 2001, beregnet til 100 tonn. Forholdet ble innrapportert til påtalemyndigheten, og i august 2003 tok påtalemyndigheten ut tiltale mot Peder Ås for å ha ført uriktige regnskaper, for å ha levert uriktige omsetningsoppgaver og selvangivelser til merverdiavgifts- og ligningsmyndighetene og for å ha overtrådt fiskekjøperes plikt etter brygge- og sluttseddelforskriften – som er gitt i medhold av råfiskloven § 7 andre ledd – til straks etter levering av fisk å skrive ut bryggeseddel for mottatt fisk og senest uken deretter fylle ut sluttsedler som sendes til Norges Råfisklag. Påtalemyndigheten nedla påstand om fengselsstraff og om at Peder Ås i medhold av straffeloven § 29 nr. 2 for et tidsrom av tre år skulle fradømmes retten til å drive fiskemottak som egen næring eller være styremedlem eller daglig leder i slik virksomhet. Ved Lillevik tingretts dom i november 2003 ble Ås dømt til en kortere ubetinget fengselsstraff, mens påstanden om rettighetstap ikke ble tatt til følge. I dommen ble det lagt til grunn at det ikke kunne anses bevist at MS Senjabuen i 2001 hadde levert mer enn 50 tonn over kvoten.

Etter at straffedommen var blitt rettskraftig, traff Fiskeridirektoratet 20. januar 2004 med hjemmel i lov 24. juni 1994 nr. 34 om registrering som kjøper i første hånd av råfisk m.v. § 3 tredje ledd, jf. andre ledd vedtak om at Lillevik fiskemottak AS for et tidsrom av ett år ikke skulle ha adgang til å stå registrert som kjøper av fisk. Vedtaket ble begrunnet med at selskapet under Peder Ås' ledelse ved den uriktige registrering av mottatt fisk og de uriktige oppgavene til lignings- og merverdiavgiftsmyndighetene hadde vist seg uskikket til å opptre som fiskekjøper, og når domstolene ikke ville idømme Peder Ås rettighetstap, fant direktoratet det nødvendig å trekke tilbake kjøperregistreringen. Videre måtte det etter direktoratets oppfatning – i samsvar med beregningene i ligningsmyndighetens bokettersynsrapport – legges til grunn som mest sannsynlig at MS Senjabuen i 2001 hadde levert 100 tonn over kvoten. Ved avgjørelsen av om kjøperregistreringen skulle trekkes tilbake, kunne det ikke stilles de samme beviskrav som i straffesaker. Direktoratet viste dessuten til at det var "grunn til å tro" at Lillevik fiskemottak AS ulovlig hadde mottatt et større kvantum fisk fra et annet fartøy – MS Ståltor.

I februar 2004 reiste Lillevik fiskemottak AS søksmål mot Fiskeridirektoratet med påstand om at direktoratets vedtak av 20. januar 2004 om å trekke tilbake kjøperregistreringen skulle kjennes ugyldig. I stevningen ble det prinsipielt gjort gjeldende at Fiskeridirektoratets vedtak måtte anses som straff i forhold til Den europeiske menneskerettskonvensjon artikkel 6, og at vedtaket derfor måtte ha vært truffet av en domstol. Subsidiært ble det hevdet at tingrettens dom i straffesaken stengte for å trekke tilbake kjøperregistreringen, jf. Den europeiske menneskerettskonvensjon protokoll 7 artikkel 4. Selv om Lillevik fiskemottak AS formelt ikke hadde vært part i straffesaken, ville selskapet ha blitt direkte rammet dersom Ås var blitt idømt rettighetstap, og i forhold til protokoll 7 artikkel 4 måtte dette være avgjørende. Atter subsidiært ble det anført at Fiskeridirektoratet ved å legge vekt på at påtalemyndigheten ikke fikk medhold i påstanden om rettighetstap, og på selskapets uriktige oppgaver til lignings- og merverdiavgiftsmyndighetene, hadde tatt utenforliggende hensyn, og at direktoratet ikke kunne bygge på et annet faktum med hensyn til mottatt fiskekvantum enn det som var lagt til grunn i straffesaken. Endelig ble det anført at vedtaket ikke tilfredsstilte kravene til begrunnelse i forvaltningsloven § 25, og at direktoratet ikke kunne bygge på rene antakelser om ulovlig mottatt fangst fra MS Ståltor. Det måtte fremgå av vedtaket hvilket faktum direktoratet har funnet bevist og lagt til grunn for vedtaket.

I tilsvaret fra regjeringsadvokaten, som ble postlagt to dager etter tilsvarsfristens utløp, ble saken prinsipielt påstått avvist da Fiskeridirektoratet manglet partsevne. Subsidiært nedla regjeringsadvokaten påstand om frifinnelse. Et vedtak om å trekke tilbake en kjøperregistrering kunne etter regjeringsadvokatens syn ikke anses som straff i forhold til Den europeiske menneskerettskonvensjon. Under enhver omstendighet kunne konvensjonen ikke være til hinder for at Fiskeridirektoratet traff vedtak om tilbaketrekking av kjøperregistreringen. Det ble i den forbindelse bl.a. vist til at straffesaken gjaldt Peder Ås personlig, mens vedtaket om å trekke tilbake kjøperregistreringen gjaldt Lillevik fiskemottak AS. Etter regjeringsadvokatens syn forelå det heller ikke noe annet grunnlag for å kjenne direktoratets vedtak ugyldig. Selv om retten skulle komme til at Lillevik fiskemottak AS ikke ulovlig hadde mottatt noen fangst fra MS Ståltor, måtte vedtaket opprettholdes da denne del av Fiskeridirektoratets begrunnelse ikke var nødvendig for resultatet. Som vedlegg til tilsvaret fremla regjeringsadvokaten ligningsmyndighetenes bokettersynsrapport fra mai 2003.

Etter at Lillevik fiskemottak AS mottok regjeringsadvokatens tilsvaret, viste selskapet i nytt prosesskrift til at det i stevningen hadde bedt om uteblivelsesdom i tilfelle vilkårene for å avsi uteblivelsesdom skulle inntre, og på dette grunnlag begjærte selskapet uteblivelsesdom. Det

ble også hevdet at siden Fiskeridirektoratet hadde den materielle vedtakskompetanse, måtte det også ha partsevne og være rett saksøkt. For det tilfelle at retten skulle komme til at Fiskeridirektoratet ikke var rett saksøkt, bad Lillevik fiskemottak AS om å få rette angivelsen av saksøkte til staten v/Fiskeridepartementet. I tillegg ble det påstått at bokettersynsrapporten måtte tas ut av saken, da fremleggelse av denne både var i strid med tvistemålsloven § 197 og forbudet mot selvinkriminering.

Fra regjeringsadvokatens side ble det anført at det ikke kunne avsies uteblivelsesdom mot det offentlige. Regjeringsadvokaten bestred også at det var grunnlag for å rette partsangivelsen. Etter regjeringsadvokatens syn var det heller ikke noe grunnlag for å kreve bokettersynsrapporten tatt ut av saken.

II

Lillevik tingrett fremmet saken og kom til at vilkårene for å avsi uteblivelsesdom ikke var oppfylt. Den 18. september 2004 avsa tingretten dom for at Fiskeridirektoratets vedtak måtte kjennes ugyldig fordi det var uforholdsmessig strengt å trekke kjøperregistreringen tilbake for et tidsrom av ett år.

Regjeringsadvokaten påanket dommen til lagmannsretten på grunn av saksbehandlingsfeil da tingretten ved sin avgjørelse etter regjeringsadvokatens syn hadde gått utenfor partenes anførsler.

Subsidiært anførte regjeringsadvokaten at domstolene ikke kan prøve forholdsmessigheten av forvaltningens vedtak.

oOo

Om dette skrives en betenkning hvor både prinsipale og subsidiære rettsspørsmål drøftes og avgjøres.

Tromsø, 29. oktober 2004

Jens Edvin A. Skoghøy
eksamensleder